



Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 8426/2021
16.03.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић, Иване Рађеновић, Татјана Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Драгана Ђилас адвокат из ..., против тужене Erste Bank а.д. Нови сад, чији је пуномоћник Рајна Андрић адвокат из ..., ради утврђења ништавости уговорне одредбе и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Новом Саду Гж 4640/19 од 10.08.2021. године, у седници одржаној 16.03.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Новом Саду Гж 4640/19 од 10.08.2021. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Новом Саду Гж 4640/19 од 10.08.2021. године и пресуда Основног суда у Новом Саду П 9564/2018 од 03.09.2019. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиље којим је тражено да се утврди да је ништава одредба члана 7. става 1. тачка 4. Уговора о дугорочном стамбеном кредиту бр. ... од ...2008. године која гласи: „Корисник кредита се обавезује да пре пуштања кредита у коришћење, плати банци провизију у износу од 2% од износа одобреног кредита на име накнаде за обраду кредитног захтева, одобрење и администрирање кредита“ и да се тужена обавезе да јој на име стицања без основа исплати износ од 24.459,44 са законском затезном каматом почев од 30.10.2008. године до исплате, као и њен захтев за накнаду трошкова поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужиља да туженој на име накнаде трошкова првостепеног поступка исплати износ од 37.500,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности пресуде до исплате, као и трошкове другостепеног и ревизијског поступка у износу од 50.146,00 динара, све у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П 9564/2018 од 03.09.2019. године, ставом првим и другим изреке усвојен је тужбени захтев и утврђено да је ништава одредба члана 7. става 1. тачка 4. Уговора о дугорочном стамбеном кредиту бр. ... од ...2008. године (погрешно означено 22.05.2013. године). Ставом трећим изреке

обавезана је тужена да тужиљи исплати износ од 24.459,44 динара са законском затезном каматом од 30.10.2008. године, до исплате. Ставом четвртим изреке обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 95.256,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности пресуде, до исплате.

Пресудом Вишег суда у Новом Саду Гж 4640/19 од 10.08.2021. године, ставом првим изреке одбијене су као неосноване жалбе тужиље и тужене и потврђена пресуда Основног суда у Новом Саду П 9564/18 од 03.09.2019. године. Ставом другим изреке одбијени су захтеви тужиље и тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, позивајући се на одредбе члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије, у смислу члана 404. ЗПП („Службени гласник РС“ бр.72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. тог закона, одлучено као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља као корисник кредита, закључила је са туженом банком дана ...2008. године Уговор о дугорочном стамбеном кредиту број ... Одредбом члана 1. овог уговора, тужена је одобрила тужиљу кредит у износу од 14.400,00 Евра у динарској противвредности по средњем курсу тужене на дан пуштања кредита у коришћење, са периодом враћања од 240 месеци. Побичаном одредбом члана 7. става 1. тачка 4. истог уговора, тужиља је преузела обавезу да пре пуштања кредита у коришћење, плати банци провизију у износу од 2% од износа одобреног кредита на име накнаде за обраду кредитног захтева, одобрење и администрирање кредита. По основу наведене уговорне одредбе тужена је од тужиље истог дана наплатила износ од 288,00 евра, у динарској противвредности од 24.459,44 динара по средњем курсу тужене банке што одговара 2% од одбреног кредита. Пре закључења овог уговора, тужена банка је у обрасцу Основних података о кредиту дата тужиљи 30.10.2008. године, у делу табеларно исказаних података који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе под тачком б. исте, навела укупан износ накнада и других трошкова које клијент треба да плати у току одобравања и реализације уговора о кредиту у динарима, у апсолутном износу од 60.639,02 динара, а што је све наведено и у Прегледу битних елемената отплате кредита од 30.10.2008. године у делу података који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе под тачком б. наведеног обрасца у апсолутном износу од 60.639,02 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је предметни део одредбе уговора о кредиту ништав, јер је противан одредбама чланова 47, 103. и 1065. Закона о облигационим односима, будући да тужиоцу као кориснику није предочено уговорном одредбом, нити у предговорној

фази на шта се ове накнаде односе, у чему се састоје, колико износе и због чега се везују за износ кредита који је уговорен, те да ли висина трошкова од 2% представља адекватну накнаду за стварне трошкове. С обзиром на то, заузели су становиште да тужила има право на враћање новчаног износа наплаћеног по основу ништаве одредбе, на основу члана 210. и 214. ЗОО, са законском затезном каматом од дана стицања, јер је тужена банка несавестан стицалац.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених судова је засновано на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима, уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго, а на ништавост суд пази по службеној дужности на основу члана 109. истог закона.

Према одредби члана 1065. Закона о облигационим односима, уговором о кредиту банка се обавезује да обвезнику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава на одређено или неодређено време за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плати уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је то утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми, што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга закљученог Уговора о кредиту произлази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова.

Ово право банке је регулисано и подзаконским актима која су важила у време закључења предметног уговора од 30.10.2008. године и то Одлуком о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Службени гласник РС“ број 57/2006), донета на основу одредаба чланова 43 и 44. став 3. Закона о банкама („Службени гласник РС“ број 107/2005) која је у примени од 01.10.2006 године и Упутства за примену Одлуке о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите („Службени гласник РС“ број 57/2006).

Том одлуком прописан је јединствен начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга (ефективна каматна стопа), као и услови и начин обавештавања клијената банке (тачка 1. став 1.). На основу одредбе тачке 5. ове Одлуке, понуда банке која се односи на кредите треба да јасно и недвосмислено садржи податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе (став 1. под 1), као и податке који се не укључују у обрачун ефективне каматне стопе (став 1. под 2). Наведени подаци треба буду утврђени и изказани у понуди тако да клијента ниједног тренутка не доведу у заблуду што се тиче било ког елемента тих података (тачка 5. став 2.) и достављени на начин прописан упутством из тачке 11. ове одлуке (тачка 5. став 3.). Информације треба да буду утврђене и исказане на обрасцу који се односи на

основне податке о кредиту (прилог 1 уз упутство из тачке 11. Одлуке), који банка уручује клијенту као своју понуду. Поред тога, према одредби тачке 7. став 2. наведене Одлуке, при закључењу уговора о кредиту банка уз уговор уручује клијенту један примерак плана отплате кредита, као и преглед битних елемената тог кредита који је садржи податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе, као и оне који се не укључују у тај обрачун. Подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе су: износ кредита, период отплате, номинална каматна спота, ефективна каматна стопа, укупан износ камате која се плаћа у току коришћења кредита, укупан износ других трошкова које клијент треба да плати у току коришћења кредита и износ отплатне рате (тачка 7. став 2. Одлуке).

Према томе, банка има право на наплату трошкова и накнаду банкарских услуга насталих у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је банка у предуговорној фази информисала корисника кредита о висини свих накнада и других трошкова, односно распона свих накнада и других трошкова који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе и који падају на терет клијент, понудом која је то садржала. Обавештавање корисника у предуговорној фази обухвата дужност банке да клијенту обезбеди информације и одговорајућа обавештења из пословног односа клијента и банке о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показао интересовање, на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду.

Према утврђеном чињеничном стању у понуди поводом закључења предметног уговора о кредиту у Основним подацима о кредиту од ...2008. године, исказан је укупан износ накнада и других трошкова које клијент треба да плати у току одобравања и реализације уговора у апсолутном износу од 60.639,02 динара. Тужилји је истог дана, када је закључен уговор о кредиту, наплаћен износ од 288,00 евра у динарској противвредности 24.459,44 динара на име накнаде за обраду кредитног захтева, одобрење и администрирање кредита која је укључена у обрачуну ефективне каматне стопе, што одговара садржини спорне уговорне одредбе члана 7. став 1. тачка 4. којом се тужилја обавезује да пре пуштања кредита у коришћење плати банци провизију у висини 2% од износа одобреног кредита на име накнаде за обраду кредитног захтева, одобрење и администрирање кредита.

Како је тужилја садржином наведене понуде у предуговорној фази уручењем обрасца - Основни подаци о кредиту, обавештена о висини накнаде која пада на њен терет, то банка сходно наведеним законским одредбама није била у обавези да исказује структуру ове накнаде нити од чега се састоји, односно да ли је реч о стварним трошковима који су реални и оправдани. Стога уговорна одредба којом се корисник кредита обавезује да пре пуштања кредита у коришћење плати банци износ од 2% од износа одобреног кредита на име накнаде за обраду кредитног захтева, одобрење и администрирање кредита, није противна основним начелима облигационог права, нити начелу обавештавања клијената садржаног у члану 44. став 1. Закона о банкама.

С обзиром да побијана уговорна одредба није ништава, то тужилја неосновано потражује наплаћени новчани износ са затезном законском каматом на основу чланова 104, 210. и 214. ЗОО.

Како је тужена успела у поступку по ревизији, то јој на основу члана 165. став 2. у вези чланова 163. став 2, 153. став 1. и 154. став 2. ЗПП, припадају трошкови целог поступка. Висина накнаде ових трошкова одмерена је према опредељеном захтеву и то на име: састава одговора на тужбу износ од 6.000,00 динара, на име заступања на три одржана рочишта износ од по 7.500,00 динара и два неодржана рочишта износ од по 4.500,00 динара све са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате, на име састава жалбе 12.000,00 динара и ревизије од 18.000,00 динара, све према АТ важећој у време предузимања ових парничних радњи. Туженој су признати и опредељени трошкови на име судске таксе за жалбу и другостепену одлуку у износу од по 2.878,00 динара, ревизију од 5.756,00 динара и ревизијску одлуку од 8.634,00 динара, све према важећој ТТ.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци пресуде.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић